
Προτεινόμενη λύση Άσκησης 10 (διορισμοί 2017)

Λίγα σχόλια πριν τη λύση

Η άσκηση αυτή αντανακλά ορισμένα πολύ βασικά στοιχεία που μαθαίνει κανείς (π.χ. ένας πρωτοετής φοιτητής σε μάθημα Απειροστικού Λογισμού II) στις **κυρτές** συναρτήσεις:

Θεώρημα 0.0.1. Έστω $f : (a, b) \rightarrow \mathbb{R}$ παραγωγίσιμη συνάρτηση. Τότε, τα ακόλουθα είναι ισοδύναμα:

(i) Η f είναι κυρτή συνάρτηση.

(ii) Η f' είναι αύξουσα συνάρτηση.

(iii) Για κάθε $x, y \in (a, b)$,

$$f(y) \geq f(x) + f'(x) \cdot (y - x).$$

Πόρισμα 0.0.1. Έστω $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ παραγωγίσιμη και κυρτή συνάρτηση. Τότε, η f λαμβάνει ολικό ελάχιστο σε ένα σημείο x_0 του πεδίου ορισμού της αν και μόνο αν $f'(x_0) = 0$.

Συνεπώς, για έναν γνώστη της Θεωρίας των κυρτών συναρτήσεων, η άσκηση λείει κάτι πολύ βασικό: για μια κυρτή και παραγωγίσιμη συνάρτηση, το γράφημά της βρίσκεται κάτω από το ευθύγραμμο τμήμα που ενώνει τα σημεία $(a, f(a))$ και $(b, f(b))$ το οποίο (αφού εδώ είναι $f(a) = f(b)$) είναι παράλληλο με τον άξονα των τετμημένων (άρα η συνάρτηση θα λάβει ένα και μόνο ολικό ελάχιστο). Το τμήμα αυτό αγγίζει το γράφημα της συνάρτησης **μόνον** στα δύο αυτά σημεία.

Παρακάτω δίνονται 3 λύσεις που αντανακλούν με ουσιαστικό τρόπο τα πιο πάνω

1ος τρόπος: Αν $x = a, b$ τότε ισχύει προφανώς η ισότητα.

Υποθέτουμε ότι υπάρχει $x_0 \in (a, b)$ τέτοιο ώστε $f(x_0) > f(a) = f(b)$. Από το ΘΜΤΔΔ στο $[a, x_0]$, υπάρχει $\xi_1 \in (a, x_0)$ τέτοιο ώστε

$$f'(\xi_1) = \frac{f(x_0) - f(a)}{x_0 - a} > 0.$$

Ομοίως, υπάρχει $\xi_2 \in (x_0, b)$ τέτοιο ώστε

$$f'(\xi_2) = \frac{f(b) - f(x_0)}{b - x_0} = \frac{f(a) - f(x_0)}{b - x_0} < 0.$$

Συνεπώς, $f'(\xi_2) < 0 < f'(\xi_1)$. Αλλά

$$\xi_1 < \xi_2 \stackrel{f' \text{ γν. αύξουσα}}{\implies} f'(\xi_1) < f'(\xi_2),$$

άτοπο. □

2ος τρόπος: Αν $x = a, b$ τότε ισχύει προφανώς η ισότητα.

Αφού η f' είναι γνησίως αύξουσα, η f είναι κυρτή. Έστω $x \in (a, b)$. Τότε, αφού $(a, b) = \{tb + (1-t)x \mid t \in (0, 1)\}$, υπάρχει $t \in (0, 1)$ τέτοιο ώστε $x = tb + (1-t)x$. Συγκεκριμένα

$$x = \frac{x-a}{b-a}b + \frac{b-x}{b-a}a.$$

Τότε, από τον ορισμό της κυρτότητας,

$$\begin{aligned} f(x) &\leq \frac{x-a}{b-a}f(b) + \frac{b-x}{b-a}f(a) \\ &= f(a) + \frac{f(b) - f(a)}{b-a}(x-a) \\ &= f(a), \end{aligned}$$

αφού $f(a) = f(b)$. □

3ος τρόπος: Θεωρούμε τη συνάρτηση $h(x) = f(x) - f(a)$.

(η h μετρά 'κατά πόσον απέχουν' οι τιμές της f από την τιμή $f(a) = f(b)$).

Είναι $h' = f' \Rightarrow h$ γνησίως αύξουσα και $h(a) = 0 = h(b)$. Από το Θεώρημα του Rolle για την f στο διάστημα $[a, b]$, υπάρχει $\xi \in (a, b)$ τέτοιο ώστε $h'(\xi) = 0$ το οποίο είναι και το μοναδικό με αυτή την ιδιότητα, αφού h γνησίως αύξουσα. Συνεπώς, $h'(x) \leq 0, \forall x \in [a, \xi]$ **με την ισότητα μόνο για $x = \xi$** και $h'(x) \geq 0, \forall x \in [\xi, b]$ **με την ισότητα μόνο για $x = \xi$** .

Συνεπώς, η h είναι γνησίως φθίνουσα στο διάστημα $[a, \xi]$ και γνησίως αύξουσα στο διάστημα $[\xi, b]$.

Άρα, $h(a) \geq h(x), \forall x \in [a, \xi]$ και $h(b) \geq h(x), \forall x \in [\xi, b]$ **με την ισότητα και στις δύο μόνο για $x = \xi$** .

Άρα,

$$f(a) \geq f(x), \forall x \in [a, b],$$

με την ισότητα μόνο για $x = a, b$.

Αυτό λοιπόν που λέει η λύση αυτή είναι το ότι σε κάποιο σημείο (και μόνον σε αυτό) στο γράφημα της f , η κλίση της εφαπτομένης είναι ίση με μηδέν, δηλαδή η εφαπτόμενη στο σημείο αυτό είναι παράλληλη με την ευθεία $y = f(a)$ (δηλαδή την $y = f(b)$), δηλαδή η απόσταση του σημείου $f(a)$ με το σημείο αυτό είναι η μέγιστη. □